

Veranderingen in de zorg voor kinderen ouder dan 18 jaar met een verstandelijke en/of lichamelijke beperking

Einde ouderlijk gezag

Ouders hebben voor kinderen tot de leeftijd van 18 jaar volgens de wet ouderlijk gezag, tenzij anders beslist is door een bevoegde instantie en er een voogd is aangesteld.

Ouderlijk gezag houdt in dat ouders verantwoordelijk zijn voor de zorg en opvoeding en financiën van de kinderen.

Op dag dat het kind 18 jaar wordt eindigt het ouderlijke gezag en worden 18-jarigen in staat geacht voor zich zelf te zorgen en zelf beslissingen te nemen.

Wanneer een 18-jarige een verstandelijke beperking heeft, dan kan het kind gedeeltelijk of helemaal niet in staat zijn om voor zichzelf te zorgen en/of beslissingen te nemen. Het is dan belangrijk om te zorgen dat er een volwassen persoon is die samen en/of voor de 18-jarige met een verstandelijke beperking persoonlijk zorg kan regelen en/of beslissingen kan nemen. Dit is ook belangrijk in het kader van beheer van een eventueel PGB-budget.

Familievertegenwoordiging of wettelijke vertegenwoordiging

Het samen nemen van beslissingen kan deels geregeld worden via familievertegenwoordiging, wat voldoende kan zijn in het dagelijks leven en bij dokters bezoek. Door middel van een financiële volmacht kan een familievertegenwoordiger ook meebeslissen over de financiën van de volwassene.

Officiële instanties, zoals [UWV](#), het [CIZ](#) of banken, eisen echter een wettelijk vertegenwoordiger. Dat is een vertegenwoordiger van een volwassene die vastgelegd is bij de rechtbank.

Er zijn drie mogelijke opties voor wettelijke vertegenwoordiging: 1) onder [curatele](#) stelling 2) onder [bewindstelling](#) 3) [mentorschap](#).

Curatele, bewindvoering of mentorschap

Een volwassene onder [curatele](#) is handelingsonbekwaam en mag dus geen zelfstandige beslissingen nemen over financiën, verzorging, verpleging, behandeling en begeleiding.

Een volwassene onder [bewindvoering](#) of [mentorschap](#) is wel handelingsbekwaam. In geval van onder bewindvoering beslissen volwassene en bewindvoerder samen over de financiële belangen van de persoon. In geval van mentorschap beslissen volwassene en mentor samen over de verzorging, verpleging, behandeling en begeleiding van de volwassene.

Aanvraag voor curatele, bewindvoering of mentorschap kunnen door familieleden tot in de vierde graad, de voogd, een instelling waar een volwassene verblijft of de officier van justitie worden aangevraagd bij de [kantonrechter](#) van de [rechtbank](#) in het rechtsgebied waar de volwassene woont. De navraag verloopt via speciaal daarvoor ontwikkelde formulieren. Het is niet verplicht hierbij een advocaat te betrekken. Wel moeten er griffiekosten worden betaald.

De kantonrechter beslist wie de curator, bewindvoerder of mentor wordt en betreft daarin de wens van de volwassene. Een ouder of meerderjarige broer of zus kunnen deze functie vervullen. Een volwassene kan zowel bewindvoerder als mentor zijn. Het is mogelijk om twee curatoren, bewindvoerders of mentoren aan te stellen.

Een belangrijk verschil tussen curatele en bewindvoering is, dat een volwassene onder bewindvoering wel handelingsbekwaam is en de bewindvoerder niet al de beslissingen die de volwassene heeft gemaakt ongedaan kan maken. Een curator kan dit wel bij een volwassene onder curatele, omdat deze volwassene wilsonbekwaam is.

Voor contact met de huisarts of medisch specialist voor een volwassene met een verstandelijke beperking is niet een officieel wettelijk vertegenwoordiger nodig zoals

hierboven beschreven een familievertegenwoordiger mag dit ook doen. Voor organisaties zoals het UWV, het CIZ, het CAK, banken en verzekeringsmaatschappij is het wel nodig om een wettelijk vertegenwoordiger te hebben.

Het is belangrijk deze wettelijke vertegenwoordiging uiterlijk 3 maanden voor het bereiken van de 18-jarige leeftijd van de volwassene aangevraagd te hebben bij de rechtbank van de woonregio.

Bankrekening

Een volwassene mag een eigen bankrekening openen. [Zorgtoeslag](#) en [huurtoeslag](#) wordt alleen gestort op een bankrekening die op naam staat van de volwassene die recht heeft op deze toeslag. Een curator of bewindvoerder kan deze bankrekening (mede) beheren wanneer de volwassene (deels) handelingsonbekwaam is. De volwassene die deels handelingsbekwaam is kan een andere volwassene ook een volmacht geven om de bankrekening mede te beheren.

DigiD

Een DigiD is een digitale handtekening voor toegang tot website van de overheid, het UWV, de belastingdienst en zorgaanbieders. Een DigiD is nodig voor het aanvragen van zorgtoeslag, huurtoeslag of een Wajong uitkering en het doen van een belastingaangifte. Het is belangrijk deze DigiD aan te vragen voor de 18^e verjaardag via www.digid.nl. Nadat deze DigiD geactiveerd is kan de curator, bewindvoerder of mentor een machtiging aanvragen om namens de volwassene aanvragen te doen of wijzigingen door te geven via www.digid.nl/machtigingen

Verzekeringen

Vanaf de leeftijd van 18-jaar moet een volwassene een eigen [zorgverzekering](#) hebben. Elke zorgverzekeraar is verplicht om een volwassene een basiszorgverzekering te geven. Ook zal er keuze gemaakt moeten worden voor het wel of niet nemen van een aanvullende zorgverzekering. Een zorgverzekeraar is niet verplicht de volwassene een aanvullende zorgverzekering te geven.

De basiszorgverzekering kent een eigen risico voor bijvoorbeeld medische behandeling in het ziekenhuis, maar niet voor de kosten van de huisarts, de wijkverpleging of hulpmiddelen in bruikleen van de thuiszorg. In 2019 bedroeg dit eigen risico 385 euro.

Vanaf de leeftijd van 18 jaar heeft de volwassene een eigen aansprakelijkheidsverzekering nodig. Bij een groot deel van de aansprakelijkheidsverzekeringen zijn volwassen kinderen in een gezin tot de leeftijd van 27 jaar meeverzekerd op de verzekering van de ouders, maar dit is niet altijd het geval. Het is belangrijk dit tijdig (voor de 18^e verjaardag) na te vragen.

Financiering van zorg, begeleiding en verpleging

De financiering van zorg, begeleiding en verpleging is op volwassen leeftijd geregeld via verschillende wetten.

De financiering van geneeskundige zorg en verpleging van een volwassene valt onder de zorgverzekeringswet (ZW). De financiering van begeleiding en verzorging valt onder de wet maatschappelijke ondersteuning (de WMO). De financiering van wonen in een zorginstelling valt onder de wet langdurige zorg (WLZ).

Aanvraag voor de ZW verloopt via de instelling die deze zorg verleent (thuiszorgorganisatie, huisarts, ziekenhuis). Aanvraag voor WMO verloopt via de gemeente. Aanvraag voor de WLZ loopt via het centrum voor indicatiestelling zorg (CIZ).

Wanneer een volwassene al voor de leeftijd van 18 jaar zorg vanuit de WLZ kreeg, dan blijft de zorg na de leeftijd van 18 jaar hetzelfde. Wel moet de volwassene vanaf de leeftijd van 18

jaar een eigen bijdrage betalen voor de WLZ-zorg via het [CAK](#). Wanneer de volwassene geen of een heel laag eigen inkomen heeft, kan vrijstelling van de eigen bijdrage mogelijk zijn. Wanneer een volwassene voor de leeftijd van 18 jaar zorg vanuit de [jeugdwet](#) kreeg (dit kan alleen begeleiding of verzorging zijn) dan stopt deze hulp bij de leeftijd van 18 jaar. Tenzij wenselijk is dat de zorg vanuit de jeugdwet wordt voortgezet, dan kan deze zorg tot maximaal de leeftijd van 25 jaar worden voortgezet (verlengde jeugdhulp). Daarna gaat de zorg, indien nog nodig, over naar de WLZ. De beslissing tot verlenging van de jeugdwet wordt genomen door de gemeente waar de volwassene woont. Voor voortzetten van verpleging van een volwassene van 18 jaar en ouder is een nieuwe indicatie nodig die aangevraagd kan worden bij de (wijk)zorgorganisatie.

Bewuste keuze gesprek in geval van een PGB

Iedere jongere met een PGB uit de [WLZ](#) krijgt uiterlijk 8 weken voor de 18^e verjaardag een uitnodiging van het zorgkantoor voor een zogenaamd bewuste keuze gesprek. In dit gesprek wordt bekeken of een PGB ook na de leeftijd van 18 jaar nog steeds de beste keuze is voor de volwassene of dat zorg in natura een betere keuze is voor de volwassene. Naast de volwassene en een vertegenwoordiger van het zorgkantoor, zijn ook de bewindvoerder of curator aanwezig bij dit gesprek. In dit gesprek wordt besproken hoe de zorg geregeld wordt, wie de administratie van het PGB-budget gaat doen, hoe de aanvragen via het PGB-budget verlopen en welke rechten en plichten er horen bij het PGB-budget. Ook wordt er een gewaarborgde hulp aangewezen voor het voldoen aan de verplichtingen die horen bij het PGB-budget. Het zorgkantoor stelt eisen aan deze gewaarborgde hulp. Vaak kan een ouder deze gewaarborgde hulp zijn, maar dit kan ook iemand anders zijn.

Ondersteuning bij aanvragen

Voor volwassenen die het moeilijk vinden om al deze aanvragen te doen, bestaat er clientondersteuning. Dit is een onafhankelijk dienst waar iedere volwassene recht op heeft en die bij wet gratis is. De gemeente biedt clientondersteuning aan voor aanvragen vanuit de WMO, de jeugdwet en bij aanvraag van WLZ-zorg. Vaak verloopt dit via [MEE](#), [clientondersteuning plus](#) of het [zorgbelang](#) (voor Brabant en Zeeland), maar het kan ook een andere zorgorganisatie zijn. Dit is na te vragen bij de gemeente.

Het zorgkantoor biedt clientondersteuning aan voor invulling van de WLZ-zorg. Er bestaan verschillende [zorgkantoren](#) van CZ, DSW, Friesland, Menzis, Midden IJssel, VGZ, Zilveren Kruis, Zorg en zekerheid.

Opleiding

Op de leeftijd van 18 jaar vervalt de leerplicht en moet per volwassene gekeken worden of een vervolgopleiding haalbaar en/of wenselijk is. [Voortgezet speciaal onderwijs](#) en loopt vaak tot einde van schooljaar waarin de leerling de leeftijd van 20 jaar bereikt. [Praktijk onderwijs](#) loopt tot het schooljaar waarin de leerling 18 jaar wordt en kan dan nog maximaal met een jaar verlengd worden tot het schooljaar waarin de leerling 19 jaar wordt. [VAVO](#) is voor leerlingen vanaf 16 jaar die een regulier voortgezet onderwijsdiploma kunnen en willen halen. Voor een deel van de volwassenen zal het mogelijk zijn om een MBO, HBO of universitaire opleiding te volgen. De website [wiel en deal](#) geeft adviezen voor mogelijkheden van studeren voor mensen met een beperking.

Wanneer het niet haalbaar is om een vervolgopleiding te doen, dan kan via het [UWV](#) gekeken worden of de volwassene in staat is om te gaan werken. Wanneer werk niet haalbaar is, dan is het mogelijk om naar een dagcentrum/activiteitencentrum voor volwassenen toe te gaan of naar een zorgboerderij.

Tegemoetkoming kosten voor studie

Op de leeftijd van 18 jaar stopt de (dubbele) [kinderbijslag](#) en het [kindgebonden budget](#). Ook de tegemoetkoming ouders van thuiswonende gehandicapte kinderen ([TOG](#)) stopt op de leeftijd van 18 jaar. Wel kan een [zorgtoeslag](#) worden aangevraagd bij de belastingdienst als tegemoetkoming van de kosten voor een zorgverzekering.

Voor volwassenen die een regulier voorgezet onderwijs (inclusief praktijkonderwijs), voortgezet algemeen volwassenen onderwijs (VAVO) of voortgezet speciaal onderwijs (VSO) volgen kan een [tegemoetkoming scholieren](#) worden aangevraagd. Er bestaat een basistoelage en bij laag inkomen kan er ook sprake zijn van een aanvullende toelage. Deze aanvraag moet worden gedaan via [duo.nl](#). Voor volwassenen die voortgezet speciaal onderwijs volgen is het maximaal het 20^e jaar mogelijk om deze tegemoetkoming scholieren een vergoeding te krijgen. Voor de andere typen onderwijs kan dit maximaal tot de leeftijd van 30 jaar.

Voor volwassenen die MBO, HBO of universitair onderwijs volgen zijn ook mogelijkheden voor tegemoetkoming van studiekosten via [duo.nl](#). Dit verloopt via de wet Studiefinanciering.

Werk en/of uitkering

Wanneer een volwassene met een beperking niet zonder ondersteuning kan werken, dan valt deze volwassene onder de [participatiewet](#). Binnen de participatiewet is het uitgangspunt dat volwassenen die kunnen werken, ook aan het werk gaan. De uitvoering van deze wet ligt bij de gemeente waar de volwassene woont. De volwassene kan bij de gemeente vragen om hulp bij het vinden van passend werk.

De gemeente zorgt voor hulp bij vinden van passend werk voor de volwassene. Een deel van de volwassenen kan werken bij een reguliere werkgever, waarbij de werkgever van de gemeente een [loonkostensubsidie](#) ontvangt wanneer de volwassene in een uur niet volledig productief kan zijn. Een ander deel van de volwassenen heeft [beschut werk](#) nodig. Dit is een werkplek waar meer begeleiding en aanpassing gegeven kan worden dan een reguliere werkgever kan bieden. Beschut werk wordt geregeld via één van de 35 regionale werkbedrijven in Nederland. De [wet minimumloon](#) zorgt er voor dat de volwassene altijd minstens het minimumloon krijgt via werk en/of uitkering.

Jonggehandicapten die langdurig niet in staat zijn om te werken, kunnen een [Wajong uitkering](#) ontvangen. Deze Wajong uitkering moet aangevraagd worden bij het [UWV](#) uiterlijk 5 maanden voordat de volwassene 18 jaar wordt. Zolang de volwassene onderwijs volgt, zal de volwassene geen Wajong uitkering krijgen. Het UWV beoordeelt het arbeidsvermogen en bepaalt aan de hand hiervan of de volwassene een Wajong uitkering krijgt of dat er een [indicatie banenafpraak](#) is of een [positief advies voor beschut werk](#) is wat loopt via de gemeente.

Wanneer het UWV beoordeelt dat de volwassene wel in staat is om te werken en de volwassene geen werk heeft, dan kan de volwassene een [bijstandsuitkering](#) aanvragen bij de gemeente. Een volwassene met een indicatie banenafpraak kan worden opgenomen in het landelijk [doelgroepregister](#) waaruit werkgevers medewerkers kunnen benaderen. Hierdoor bestaat een grotere kans op het krijgen van werk, omdat werkgevers verplicht zijn een bepaald percentage arbeidsgehandicapten in dienst te nemen. Door via deze indicatie banenafpraak te werken bestaat er recht voor werkgever recht op vergoedingen voor aanpassing van de werkplek en voor de werknemer de mogelijkheid om een jobcoach te krijgen, een persoonlijk begeleider op de werkvloer.

Dagbesteding

Wanneer het voor een jong volwassene niet mogelijk is om een opleiding te volgen of te werken dan zijn er mogelijkheden voor dagbesteding. Aanvragen voor dagbesteding verlopen

via de gemeente. Dagbesteding kan thuis plaats vinden of in een dagbestedingscentrum. Ook is het mogelijk om naar een [zorgboerderij](#) te gaan.

Vergoeding van dagbesteding verloopt meestal via de [WLZ](#). Hiervoor is een [CIZ-indicatie](#) nodig. Soms is er ook vergoeding van dagbesteding via de [WMO](#) mogelijk, hiervoor is een WMO-indicatie nodig. De gemeente kan hierbij behulpzaam zijn.

Soms is het nodig een eigen bijdrage te betalen, dit loopt via het [CAK](#).

Daarnaast zijn er diverse vrijwilligersorganisaties die kunnen bijdragen aan zinvolle dagbesteding.

Belasting

Jong volwassenen die een Wajong uitkering krijgen, kunnen via de belastingdienst een [jonggehandicaptenkorting](#) aanvragen. Dit bedrag wordt in mindering gebracht op de belasting die jaarlijks betaald moet worden.

Ook kunnen jongen met een Wajong uitkering een [tegemoetkoming arbeidsongeschikten](#) krijgen via het sociale zaken en werkgelegenheid (SWZ). Dit verloopt automatisch via het UWV.

Wonen

Een deel van de jong volwassenen woont nog thuis en kan ook nog thuis bij de ouders blijven wonen. Een ander deel van de jong volwassenen wil graag zelfstandig, begeleid of beschermd gaan wonen.

Jong volwassenen die zelfstandig wonen, kunnen ondersteuning krijgen bij het wonen bijvoorbeeld huishoudelijke hulp, dit kan aangevraagd worden via de gemeente en valt onder de [WMO](#). Persoonlijke verzorging en verpleging kan aangevraagd worden via de zorgverzekeraar. Intensieve zorg kan aangevraagd worden via het [CIZ](#) en valt onder de [WLZ](#). Voor begeleid wonen is een indicatie nodig via de [WMO](#) dit kan worden aangevraagd via het [CIZ](#). De jong volwassene woont zelfstandig, maar krijgt een aantal uren per dag of week begeleiding. Vaak moet er een eigen bijdrage worden betaald, dit loopt via het [CAK](#).

Voor beschermd wonen, moet een indicatie voor de [WMO](#) of [WLZ](#) aangevraagd worden via het [CIZ](#). Vaak moet er een eigen bijdrage worden betaald, dit loopt via het [CAK](#). Bij beschermd wonen heeft de volwassene een eigen kamer, maar worden badkamer, keuken zitkamer gedeeld met andere bewoners. Er is continu begeleiding aanwezig of de begeleiding is op afroep aanwezig. Bij beschermd wonen via de [WMO](#) zijn er minder uren begeleiding aanwezig, dan bij beschermd wonen via de [WLZ](#).

Er zijn ook ouderinitiatieven die kleinschalige woonprojecten organiseren voor jong volwassenen met een beperking. Via het [Landelijk steunpunt wonen](#), kunnen jong volwassenen en hun ouders hulp krijgen bij het opzetten van kleinschalig woonproject. Ook zijn via dit steunpunt [wooninitiatieven](#) te vinden waar een jong volwassene zich bij kan aansluiten. Dit kan ook via de website van [MEE](#) via de meewoonwinkel, [via PerSaldo wonen](#) Tot slot zijn er [gezinshuizen](#), een tweede huis waar volwassenen inwonen bij een ander gezin.

Huurtoeslag

Het kan mogelijk zijn huurtoeslag te krijgen wanneer de volwassene een eigen huurwoning heeft. Ook als de woonruimte niet zelfstandig is, kan de volwassene in aanmerking komen voor huurtoeslag. De verhuurder van de instelling kan hier behulpzaam bij zijn.

Training sociale vaardigheden

Jong volwassenen met een beperking kunnen het lastig vinden om voor zichzelf op te komen en hun eigen belangen te behartigen. Er bestaan verschillende organisaties die hierin begeleiding kunnen geven zoals stichting [MEE](#), de [GGD](#), de gemeente of [het maatschappelijk](#)

werk. Via de WMO of de zorgverzekeraar kan soms een deel van de kosten van deze training vergoed worden.

Vrije tijdsbesteding

Voor een jong volwassene met een beperking kan het lastiger zijn om vrije tijdsbesteding te vinden. Via de website [www.vrijetijdsporaal](http://www.vrijetijdsporaal.nl) is het mogelijk te zoeken naar activiteiten of sport die (ook) geschikt zijn voor jongeren met een beperking. Ook via de website van [gehandicaptensport](http://gehandicaptensport.nl) in Nederland zijn mogelijkheden te vinden voor aangepast sporten. Vergoedingen van sportactiviteiten kan mogelijk zijn via de **WLZ** via een CIZ-indicatie of via de **WMO** via de gemeente. Soms zijn er ook mogelijkheden via de **zorgverzekeraar**. Er zijn diverse vrijwilligersorganisaties die activiteiten (vakanties, logeerweekenden, vakantiedagopvang) organiseren voor mensen met een beperking zoals bijvoorbeeld de **wielewaal**, **humanitas**.

In de **blauwe gids** staan diverse mogelijkheden om op vakantie te gaan voor mensen met een beperking.

Vervoer

Er zijn diverse mogelijkheden voor vervoer: te voet, per fiets, per rolstoel, met het openbaar vervoer, per taxi of met de auto.

Aanvragen voor een aangepaste fiets, rolstoel of scootmobiel om mee naar school of het werk te gaan kunnen worden aangevraagd via het **UWV**.

Lokaal en regionaal vervoer verloopt via de gemeente via de WMO. Dit vervoer verloopt via de **regiotaxi** en de **buurtbus**. Het is mogelijk dat begeleiders een **OV-begeleiderskaart** krijgen zodat de volwassene met het openbaar vervoer kan reizen.

Via **Valys** zijn er mogelijkheden voor reizen voor mensen met een motiliteitsbeperking buiten de eigen regio via valys basis (taxivervoer), valys begeleid (taxi of trein met reisassistent) of valys vrij (met taxi of trein). Ook via de **NS** is assistentie bij in-en uitstappen aan te vragen. Via het **CBR** is informatie te verkrijgen over het behalen van een rijbewijs voor mensen met een beperking en voor mogelijke aanpassingen in een auto. Via het **UWV** kan het mogelijk zijn voor mensen met een beperking om een vergoeding te krijgen voor vervoer.

Links

www.opeigenbenen.nl

(website voor jongeren met chronische aandoening voor de transitie in de zorg van kind zorg naar zorg voor volwassenen)

www.rijksoverheid.nl

(site van de rijksoverheid met diverse wettelijke regels en kaders oa de WMO, de WLZ en de participatiewet)

www.regelhulp.nl

(site van de rijksoverheid met informatie over regels, wetten en mogelijkheden)

www.zorgwijzer.nl

(Site met informatie over de diverse wetten voor mensen met een beperking die zorg nodig hebben)

www.hetcak.nl

(Site met informatie over het CAK de dienstverlener die regelingen uitvoert in opdracht van de overheid)

www.ciz.nl

(Site met informatie van het centraal indicatiekantoor zorg over WLZ-zorg)

www.uwv.nl

(Site met informatie over werk en/of uitkering)

www.belastingdienst.nl

(site van de belastingdienst)

www.duo.nl

(Site met informatie van de rijksoverheid over studiekosten)

www.goedvertegenwoordigd.nl

(site met informatie over regelen en uitvoeren van vertegenwoordigen van mensen die deels handelingsonbekwaam zijn)

www.mee.nl

(site van stichting MEE die clientondersteuning levert)

www.zorgbelang.nl

(site van clientondersteuning in Brabant en Zeeland)

www.pgb.nl

(site met informatie over het persoonsgebonden budget)

www.kansplus.nl

(belangennetwerk voor mensen met een verstandelijke beperking)

www.zorgboeren.nl

(site met informatie over zorgboerderijen in Nederland)

[www.vrijtijdsportaal](http://www.vrijtijdsportaal.nl)

(Site met informatie over vrije tijdsbesteding voor mensen met een beperking)

Auteur: Jolanda Schieving

Laatst bijgewerkt 18 oktober 2019